

Sociální transfery: Jsou účinné?

Stát prostřednictvím sociální politiky pomáhá lidem, kteří se momentálně nacházejí v nepříznivé životní situaci a nejsou schopni ji sami vyřešit. Jedním z jeho nástrojů je **přerozdělování státních financí** v podobě sociálních transferů. Statisticy si položili otázku, jak jsou efektivní.

Největší položku sociálních transferů představují dávky důchodového pojištění (penze). Sociální transfery však rovněž zahrnují dávky nemocenského pojištění, státní sociální podporu a ostatní sociální dávky.

Účinnost sociálních transferů u osob ohrožených chudobou je v České republice relativně vysoká.

Jak se měří

Efektivnost sociálních transferů změříme tak, že porovnáme míru ohrožení chudobou před sociálními transfery a následně po nich. Zjistíme tak, jakému podílu osob ohrožených chudobou před transfery se díky sociálním trans-

ferům podařilo přesáhnout hranici chudoby.

Míra chudoby před jejich zahrnutím do příjmů byla na úrovni 36,2 % v roce 2009 až 39,1 % v roce 2006. Vyplacené starobní a vdovské/vdovecké důchody snížily míru ohrožení chudobou na 17,9 % v roce 2009 až 21,6 %

v roce 2006. Po zahrnutí všech sociálních transferů mezi příjmy se míra chudoby pohybovala od 8,6 % v roce 2009 do 10,4 % v roce 2005. Účinek distribuce sociálních transferů při redukcí podílu osob ohrožených příjmovou chudobou tak po vyplacení starobních a vdovských/vdoveckých důchodů činil 50,5–54,9 % a po započtení všech sociálních transferů 73,4–76,2 %. Po vyplacení penzí a přidělení sociálních transferů se tedy pod hranici chudoby ocitá o 50,5–54,9 %, resp. 73,4–76,2 % méně osob.

Ženy jsou ve větším ohrožení

Míra ohrožení příjmovou chudobou je u žen vyšší než u mužů, a to jak před zahrnutím sociálních transferů, tak po jejich započtení. Eliminace rizika chudoby díky sociálním transferům je u žen o něco nižší než u mužů. Vzhledem k tomu, že penze představují největší část celkového příjmu důchodců, je logické, že nejvíce sociální transfery snižují míru ohrožení příjmovou chudobou právě u těchto osob. Co se složení domácností týká, sociální transfery snižují riziko chudoby u domácností bez dětí v menší míře než u domácností s dětmi, nejnižší účinek mají sociální transfery u neúplných rodin s aspoň jedním dítětem.

Ohrožení příjmovou chudobou podle vybraných charakteristik, ČR, 2010					
Ukazatele	Míra rizika příjmové chudoby			Eliminace chudoby	
	před soc. transfery celkem**	před ostatními soc. transfery*	po soc. transferech	před soc. transfery celkem**	před ostatními soc. transfery*
Muži	34,4	17,1	8,0	76,8	53,3
Ženy	39,8	19,2	10,0	75,0	48,1
Pracující celkem	15,6	10,5	4,2	72,9	59,6
Nezaměstnaní celkem	63,5	56,8	40,6	36,1	28,5
Nepracující důchodci celkem	86,0	19,3	7,6	91,2	60,7
Jinak neaktivní celkem	25,0	20,8	12,6	49,7	39,5
Domácnosti bez dětí celkem	50,0	14,0	6,2	87,7	55,8
Jednotlivci celkem	67,3	23,7	18,0	73,2	23,9
Jednotlivci muži	47,9	18,5	11,6	75,8	37,3
Jednotlivci ženy	79,4	26,9	22,0	72,3	18,2
Jednotlivci 65+ let	98,3	21,5	18,7	80,9	12,8
2 dospělí (oba do 64 let), 0 dětí	34,1	17,2	5,4	84,2	68,6
2 dosp. (alespoň 1 os. 65+), 0 dětí	89,7	10,8	1,9	97,9	82,4
Ostatní domácnosti, 0 dětí	24,9	6,7	2,1	91,4	68,0
Domácnosti s dětmi celkem	25,6	22,0	11,6	54,9	47,4
Neúplné rodiny, 1+ dětí	53,9	52,2	38,9	27,8	25,4
2 dospělí, 1 dítě	19,3	17,3	7,7	60,1	55,4
2 dospělí, 2 děti	18,9	18,3	8,5	54,8	53,4
2 dospělí, 3+ děti	40,4	40,3	22,7	44,0	43,8
Ostatní domácnosti s dětmi	27,1	10,9	3,5	87,3	68,3

Zdroj: ČSÚ, EU-SILC 2010

*důchody jsou zahrnuty v příjmech domácnosti, ostatní sociální transfery nikoli;

**důchody ani ostatní sociální transfery nejsou zahrnuty do příjmů domácnosti

Šárka Šustová
oddělení sociálních šetření

